

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: N. C. SCHINA

COMITETUL :

GR. CONDURATU
Consilier la Curtea de Apel
din BucureștiD. NEGULESCU, Profesor la Facultatea de drept din București
V. ANGHELOVICI
Dr. în Drept din Paris
Judecător Tribunalul IlfovALEX. CERBAN
Dr. în Drept din Paris
Profesor UniversitarALFRED JUVARA
Dr. în Drept din Paris
Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Șeful Statisticii Judiciare

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 200 lei
„ Magistrați și Avocați . . . 120 „
6 luni prețul cel de sus pe jumătateAPARE ODATA PE SAPTAMANA
sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEL, 5

Lângă Palatul Justiției

— TELEFON 13/29 —

Patria în primejdie!

SUMAR

Atentatul politic săvârșit în plină ședință a Senatului României-Mari 'l vedem noi sub prisma unei flagrante violări a acelor principii fundamentale ce garantează ordinea și siguranța Statului, drepturile și libertățile publice și individuale.

Aceste manifestări, ce nu vin prin surprindere și dau înfățișarea unor sisteme teroriste, constituiesc un pericol în echilibrul sistemului juridic actual și ne fac să exclamăm cu spaimă: „Patria este în primejdie!”

Din acest punct de vedere și în afară de considerațiunile de ordin sentimental, ridicăm glasul nostru de protestare cu încrederea că această manifestare va rămâne unică și că însăși autorii ei vor ajunge la convingerea că actul de răsvărire, spre realizarea prefacerilor concepute de ei, nu sunt calea adevărată de urmat și că în fața rezultatului sfâșietor vor găsi într'un rest de conștiință argumente sănătoase pentru o schimbare de tactică.

CURIERUL JUDICIAR

A apărut în editura Societății an. *Curierul Judiciar* **Procedura Penală Ungară** cu toate legile în legătură, traduse de d-nii *Romul Pop*, Președinte la Curtea de Apel Tg. Mureș și *Vi. Mavrodineanu*, consilier la acea curte, însoțite de diferite note explicative. Lucrarea cuprinde 270 pagini, format mare, și s'a pus în vânzare, pe prețul de Lei 40.

CODUL PENAL din **Transilvania** complectat cu toate modificările până la 15 Martie 1920, tradus de d-l *Ion I. Predovicu*, procuror, Profesor la școala de Jandarmerie Oradea Mare. Depozit la *Curierul Judiciar*, București 5 Rahovei Prețul 15 lei. Se adaugă la mandatul poștal 2 lei pentru poștă.

Rugăm pe d-nii magistrați și avocați a ne trimite scrise pe câte o pagină, descifrabil, hotărârile instanțelor judecătorești cari rezolvă chestiuni de drept discutabile, pentru a le putea publica în **Curierul Judiciar**. Cele mai importante vor fi publicate însoțite de note.

- Asociațiunile profesionale, de d. N. C. Schina;
- Cronică judiciară, de d. avocat I. Cohen;

JURISPRUDENȚA:

— Trib. Dorohoi: *Maria V. cu soțul său Al. V.* (Acțiune de divorț. Dacă soția poate cere, pe cale de ordonanță prezidențială, expulzarea soțului din domiciliul conjugal instalat în imobilul parafarnal al soției?), cu o Notă de d. Profesor Alex. Cerban;

— Trib. Romanai: *Soc. Cooperativă „Unirea” din com. Bogateni cu Ad. fia financiară Românați.* (Dacă o persoană morală poate profita de decretul-lege de amnestie?), cu o Notă, de d. dr. E. C. Decusara;

— Trib. Teleorman s. I: *X. cu Y.* (Timbru. Acțiuni imobiliare al sătenilor improprietăriți. Scutire. Art. 43 al. 3 l. t. și 33 l. j. o Acțiuni reale. Cerere reconvențională. Acțiune personală. Nescutire de timbre), cu o Notă de d. av. Al. Em. Lăzărescu.

— Trib. Ilfov s. III civ. cor.: *Dr. Barasch cu Hirschorn.* (Dacă proprietarul indiviz poate cere evacuarea chiriei pe temeiul art. 5 al III al decretului-lege 1420, 920?), cu o Notă, de d. av. Leopold Ștern;

ASOCIAȚIUNILE PROFESIONALE

În desbaterea actualei sesiuni a corpurilor legiuitoare va fi adus proiectul depus din inițiativă parlamentară, menit să reglementeze exercițiul dreptului de asociațiune al unor anumite organizațiuni corporative.

Chemat a face observațiunile cuvenite asupra acestui proiect de lege, în calitate de reprezentant al unor atare organizațiuni, nu este lipsit de interes ca, întemeiat pe părerile celor mai distinși autori cari s'au rostit de curând asupra chestiunii¹⁾, să fie tratată și în revista noastră, mai cu osebire că până în prezent — afară de legea din 20 Dec. 1909 — nu există nici o altă regulare a dreptului de asociație formal proclamat de constituție.

Art. 27 din constituție spune: Românii-au dreptul de a se asocia, conformându-se legilor, cari regulează exercițiul acestui drept.

1) Autori citați și consultați: P. Nourrisson, Les Associations professionnelles. Traian Alexandrescu, Evoluția dreptului sindical. B. Raymond, Les syndicats professionnels et les étrangers. A. Lefas, L'etat et le fonctionnaire.

Limitele libertății, conform principiilor noastre constituționale sunt supuse unui regim de legalitate și restricțiunile nu pot fi stabilite de legiuitor decât în mod general și după anumite norme.

Reglementarea libertăților individuale asigură ordinea publică și respectul prerogativelor fiecăruia prin măsuri preventive sau măsuri represive.

Sistemul preventiv este acela al autorizățiunei prealabile; astfel mult timp pentru a publica un ziar era nevoie de o autorizățiune a autorității publice. Sistemul acesta ține sub tutelă indivizii și este legat de regimul de poliție ori care ar fi normele sub cari ar determina condițiunile generale de autorizare.

Sistemul represiv respectă din contră principiul libertății. Individul, în regulă generală, poate face orice; dacă depășește însă libertatea legală, actul său nu poate produce efecte juridice și poate constitui încă și un delict iar autorul poate fi condamnat la o penalitate oarecare. Și dacă o anumită declarațiune s'ar socoti necesară pentru ca individul să facă uz de o libertate oarecare, ea nu trebuie să constituie un obstacol pentru exercitarea unui drept, dar numai să ajute la reprimare în cazul săvârșirii unui delict, și să determine cine este responsabil. Acesta este singurul regim, într'adevăr liberal, care este consacrat și de constituția română și aplicabil tuturor libertăților publice, cum sunt acelea de întrunire, de asociațiune, de libertate a presei, etc.

Cum foarte bine se exprimă expunerea de motive a proiectului de lege asupra asociațiunilor profesionale, evoluția socială a României a făcut ca nevoia de asociație în România să fie simțită de toate categoriile sociale și lipsa mai de parte a unei regulări legale a situațiunei lor ar însemna o împedecare a progresului social.

Deși libertatea de asociație este o libertate esențială și formal recunoscută de constituție, totuși ea dă înfățișarea că ar fi o libertate publică de curând cucerită și explicația nu o găsim decât în faptul că numai timpurile de față, — și mai ales după războiu — au atras la noi mai toate categoriile sociale către asociațiune. De aceea s'a zis, cu drept cuvânt, că trăim epoca asociațiunilor, a sindicatelor și a grupărilor de tot felul, epoca când reînviază spiritul corporativ.

Marele filosof și critic francez Taine, sub influența curenților dela 1848, a întrevăzut foarte bine condițiunile de viață ale societății moderne; el a văzut în asociațiuni remediul contra tuturor relelor de cari suferă societatea și, în special, a celui mai grav, întrucât constituie o atingere a libertății individuale și anume: tendința din ce în ce mai accentuată a omnipotenței Statului. Contra acestei atot-puternicii asociația apare ca o salvatoare a libertății individuale, căci din libertatea individuală și necesitatea socială a asistenței mu-

tuale între oameni, derivă dreptul de asociație. Aceasta este și firesc, întrucât omul, ființă sociabilă, pentru a da activității sale o dezvoltare cât mai complectă și a-și apăra drepturile și a exercita facultățile sale în toată întinderea lor, a simțit nevoia de a uni acțiunea sa cu cea a semenilor săi în vederea realizării unui scop comun.

Asociația mărește în proporțiuni considerabile forțele individului. Omul izolat, astfel cum l'a privit doctrina revoluționară dela 1789, influențată de ideile lui J. J. Rousseau este o închipuire deșartă. Individualismul este un rău, căci provine din egoism și conduce la izolare; și inițiativa individuală, care este o binefacere, nu se poate exercita decât prin asociațiune.

Asociația este dar necesară omului pentru că-și poate îndeplini misiunea sa și să se bucure de drepturile sale esențiale.

Dreptul de asociațiune apare astfel ca un drept natural, iar nu ca o concesiune a Statului, el nu este un fenomen legislativ; legislațiunea pozitivă atât în Anglia cât și în Franța nu a făcut decât să capteze și să canalizeze forța socială difuză și recunoașterea legală a dreptului de asociație a fost precedată de existența de fapt a acestui drept.

Legea poate să-i reglementeze exercițiul, cum spune art. 27 din constituție, ea nu-l crează însă. Acesta este un adevăr care n'ar mai fi nevoie să-l proclamăm, dacă n'ar fi tăgăduit și nesocotit de diferitele noastre legislațiuni și în special de legea din 20 Decembrie 1909.

Asociațiunile profesionale sunt recunoscute astăzi de legile mai tuturor țărilor din Europa. Anglia le-a recunoscut prin legea din 1824, prin care s'a desființat măsurile anterior edictate în contra lor. În Germania existența acestor asociațiuni a fost consfințită prin legea din 1869, care a stabilit însă restricțiuni pentru violențele ce ar tinde la suprimarea libertății de a munci. Austria le-a investit cu acelaș caracter de legitimitate prin legea din 1870. Caracteristica demnă de relevat este împrejurarea că în Austria și Germania existența asociațiunilor profesionale nu derivă din exercițiul unei simple facultăți legale a membrilor aderenți, ci constituie o formă organică obligatorie a corporațiunei.

Legea noastră pentru organizarea meseriilor din 1902 urmează acelaș sistem dând asociațiunilor o identică structură juridică.

Ceea-ce este astăzi cert și nu se mai poate tăgădui, este că dreptul de asociațiune se afirmă tot mai puternic. Dacă am încerca să-l tăgăduim el se impune opiniei publice; dacă am încerca să-l suprimăm, el reapară prin mijloace ascunse sau lăaturalnice. Prohibițiunea contra asociațiunilor, în țările Europei occidentale n'au provocat alt rezultat, de cât acela de a spori numărul asociațiunilor considerate ca ilicite sau ilegale, până când a ve-

nit ziua ca ele să fie reclamate de sentimentul general, ca un drept de care fie-care are nevoie și de care uzează cu atât mai mare aprindere cu cât măsurile cari tind la interzicerea exercițiului său sunt mai riguroase.

Aceea-ce mai înainte de toate caracteriză asociația este legătura ce se crează între membrii săi. Ea nu este nici ca întrunirea, sporadică și accidentală, nu este nici o grupare de capitaluri.

Asociația, care nu exclude ideea unui avantaj material, n'are acesta ca obiect principal, dar acela al unei acțiuni comune către un scop determinat, a unui interes colectiv care grupează indivizii într'un scop și o idee comună, distinct de interesul particular al fie-căruia din membrii săi.

Un alt caracter al asociației este permanența sa; asociații pot eși din asociație, ea totuși funcționează până când o dizolvare se produce.

Asociația fiind dar adevărata formă a solidarității se înțelege ușor atât forța, cât și utilitatea ei.

Din punct de vedere social rolul său este de asemenea foarte important și departe de a duce la anihilarea inițiativei individuale, asociația o stimulează și îi mărește puterea. Agent activ al păcei sociale, ea constituie adevăratul instrument de reformă și digul cel mai puternic de opus tuturor acelor organizațiuni care tind la desființarea ori-cărei inițiative din partea indivizilor. Ea face dar posibilă și eficace eforturile fie-căruia în vederea prosperității comune și îndeplinirea datoriei sociale.

Asociația apare ca o necesitate socială, ea este marea forță care se poate opune încălcărilor Statului al căruia despotism poate strivi individul, pentru ca Statul să nu întâmpine nici un obstacol în fața sa.

În fața omnipotenței tot crescânde a Statului, cetățenii au drepturi de apărare și singurul lor scut nu este de cât asociația. În fața centralizării fără limită de care suferim astăzi, asociația deprinde cetățeanul să participe el însuși la administrarea și conducerea afacerilor de interes public, pentru a nu se mai lăsa să fie condus orbește de puterea centrală, care deși vroește să ia asupra sa apărarea tuturor intereselor, este în imposibilitate a le face față, căci sunt foarte varii și multiple.

Fără a intra în amănunte de natură a învedera toate avantajile pe cari asociația le procură, putem trece în revistă drepturile și libertățile pe cari le asigură, astfel sunt:

Proprietatea, drepturile părintelui de familie, libertatea de binefaceri.

În ordinea economică mutualitatea și cooperația nu constituiesc numai o sursă de beneficii, dar și un mijloc de a procura membrilor lor ajutoare, economie și muncă.

În domeniul muncii asociația prezintă un interes primordial. Asociația profesională este un ele-

ment esențial al societății căci muncitorul fie el manual fie el intelectual simte necesitatea de a se uni în vederea apărării unor interese comune.

Din punct de vedere caritabil, ori-cine se preocupă de problema pauperismului și nu înțelege să o lase exclusiv în sarcina Statului, vede în asociațiile constituite în acest scop, posibilitatea de a veni în ajutorul individului izolat.

Din punct de vedere politic nu este oare asociația care garantează cetățenilor exercițiul drepturilor lor? În acest sens se poate spune că într-o democrație, dreptul de asociație este primordial, fără de care sufragiul universal rămâne în stare rudimentară și neorganizată. Asociația va permite cetățenilor să se apere contra tiraniei numărului. Pe aceste baze se sprijină organizațiunile partidelor politice, față de care autoritatea guvernamentală n'ar depinde, în organizațiunea politică de astăzi, de cât de voturile date dupe circumstanțe sau pasiunile locale. Asociația dă membrilor constituiți în organizațiuni politice de partid, măsura importanței și responsabilității voturilor lor, permițându-le ca în mod judecat să participe la gestiunea afacerilor publice.

Dacă asociația este o forță contra Statului omnipotent, care depășește limitele firești ale funcțiunii sale, ea constituie în același timp și un ajutor pentru Stat, când și exercită atribuțiunile în adevărata sa sferă, adică în interesul tuturor. Din acest punct de vedere asociația este o forță pentru Stat, căci îi aduce concursul inițiativei individuale, care îi întărește acțiunea pe toate tărâmurile în care îi este și necesară și legitimă.

Ne întrebăm însă: oare, asociațiunile nu ar putea săvârși ele abuzuri dăunătoare intereselor generale ale Statului?

Aci apare mai bine în evidență rolul Statului, a căruia funcțiune specială este de a veghea la menținerea ordinii și siguranței publice.

Pe temeiul principiilor stabilite, Statul are dreptul de a se apăra el însuși și a veghea ca asociațiunile să se mențină în adevăratul lor rol.

Cine poate tăgădui că Statul are dreptul de a împiedica o grupare politică ori-care de a deveni un Stat în Stat? Tot astfel, să împiedice funcționarea asociațiunilor secrete cari tind prin acțiunea lor ocultă să-și aproprieze direcțiunea afacerilor publice în disprețul principiilor constituționale care prezidează la organizarea celor trei mari puteri politice ale Statului. De asemenea este legitim ca puterea publică să oblige asociațiunile, bucurându-se de existența legală, să se mențină în limitele acțiunii lor și a nu admite, de exemplu, ca asociațiunile profesionale de funcționari să se sustragă disciplinei necesare sau să se transforme în organizații politice sau revoluționare.

Pentru a exercita dar funcțiunea sa, care consistă în a proteja cetățeni și a salvagarda ordinea pu-

blică contra abuzurilor ce ar putea rezulta din dreptul de asociație, Statul trebuie în acelaș timp să prevină abuzurile și să le reprime. El trebuie să le prevină, reglementând modul în care se poate uza de asociațiune, fixând oare-care reguli de publicitate și de organizare. Trebuie să le reprime, urmărind actele delictuase săvârșite de membrii asociațiunii, atât timp cât sunt prevăzute și pedepsite de legea penală care este aplicabilă tuturor cetățenilor fără nici o distincțiune. Statul poate încă, după anumite distincțiuni, să prevadă sancțiuni, nulități sau chiar dizolvarea acelor asociațiuni care ar avea un obiect ilicit sau contrar legilor.

Din toate cele ce am expus rezultă deci evident că sunt necesare legi care să reglementeze exercițiul dreptului de asociație.

Proiectul de față recunoaște dreptul de liberă asociere în syndicate profesionale, fără să fie nevoie de vre-o autorizație prealabilă, tuturor persoanelor cari exercită aceeași profesiune, profesii similare sau conexe.

Proiectul, prin expunerea de motive, răspunde încă afirmativ la întrebarea ce 'și pune, dacă acest drept „se poate acorda“ salariaților de stat, județ și comună; face însă o distincțiune sau, mai bine zis, creiază o distincțiune împărțind funcționarii în două categorii: de autoritate și de gestiune; chestiune ce numai prezintă interes să fie discutată decât din punct de vedere doctrinar, de oarece proiectul proclamă dreptul de a se constitui în syndicate profesionale tuturor categoriilor de salariați. Și motivul pe care se întemeiază a acorda acest drept funcționarilor ziși de autoritate, este starea de fapt care, adăogă expunerea de motive, ar duce la rezultate vătămătoare dacă ar fi înlăturată.

Astfel pusă chestiunea este desigur criticabilă din mai multe puncte de vedere.

Nu se poate zice că dreptul de asociație „se poate acorda“ de oarece, după cum am văzut, asociația există în profitul tuturor; ea este de drept natural și nu poate fi privită ca o concesiune pe care legiuitorul ar face-o. Cât privește starea de fapt, ea nu este rezultatul unui abuz, dar pur și simplu exercitarea unui drept admis formal de constituție și recunoscut tuturor cetățenilor fără deosebire dacă sunt sau nu salariați de stat, județ și comună.

Distincțiunea ce se face între funcționari, așa ziși de gestiune și de autoritate, întemeiată pe o părere emisă în Franța și care a fost de toți abandonată, se înlătură pe motivul că nici un text de lege nu face atari distincțiuni și mai cu osebire atunci când suntem fixați asupra caracterului unei funcțiuni. Dacă munca funcționarului prezintă caracterul unei contribuțiuni puse în folosul colectivității publice, nu este mai puțin adevărat că ea întrunește un caracter mixt, constituind în acelaș timp și un mijloc

de existență ca și munca proletariatului industrial. Această muncă este pentru salariații de toate categoriile, singura posibilitate a-și îndeplini obligațiunile față de ei înșiși și față de aceia de a căror existență nu pot rămâne străini și nepăsători, și este natural să caute satisfacerea nevoilor personale în produsul muncii lor.

Înlăturându-se, aceste considerațiuni din expunerea de motive, chestiunea ce credem că ar fi trebuit să fie mai bine elucidată este cea de a se ști, dacă în reglementarea exercițiului dreptului de asociație trebuie sau nu să se facă vre-o distincțiune între asociațiunile salariaților de stat județ și comună și asociațiunile celorlalte categorii sociale.

Întrebarea ce se pune este următoarea: fiind dat rolul pe care funcționarul îl are în stat — fie el manual sau intelectual — odată ce principiul dreptului de asociație nu-i poate fi tăgăduit, căci constituția îl recunoaște în mod formal, n'ar fi cazul ca asociațiunile lor, prin derogare dela regula comună, să fie proclamate de utilitate publică?

Funcționarul este un produs al ideii de Stat și ori-care ar fi definițiunea ce i-am da, el are la baza ființei sale un fapt necontestat și anume: existența funcțiunii publice. Ori, noțiunile de funcțiune publică, de interes public, de sarcină publică, de putere publică, de drept public sunt acelea care definesc, constituiesc și organizează Statul. Deci între existența Statului și cea a funcționarului există un raport constant și necesar și orice evoluțiune a ideii de Stat trebuie să aibă repercusiunea ei asupra condițiunii funcționarului; și, vice versa, este imposibil a modifica noțiunea sau starea titularilor funcțiunilor publice, fără ca aceste schimbări să nu influenteze mersul serviciilor publice și constituția Statului.

Teoria aceasta este atât de exactă în cât dacă am face la un moment dat abstracțiune de noțiunea de Stat, suprimăm de odată și funcțiunea publică și funcționarul în acelaș timp.

Statul neputând fi dar privat de organele sale și ținând seamă de argumentele ce am dat — și cari sunt conforme principiilor de drept public — ajungem la concluziunea logică care se impune și anume: că asociațiunile sau syndicatele salariaților de Stat, Județ și Comună sunt și trebuie recunoscute de interes sau utilitate publică.

Conform acestor principii asociațiunile de funcționari trebuie să lucreze în acord cu Statul și legea care le recunoaște de plin drept personalitatea juridică și morală, trebuie să stabilească și legăturile ce firesc se crează între ele și Stat.

Ca consesință a distincțiunilor ce s'ar face între aceste deferite categorii de asociațiuni profesionale, nu va fi dar cazul să se impună facerea unor anumite declarațiuni, îndeplinirea unor anumite formalități, să se aplice sindicatelor de funcționari,

măsura dizolvării, sau să se îngăduie membrilor de a eși din asociație, căci fiind considerate ca organisme de Stat, singurele măsuri ce ar fi de luat n'ar putea fi decât acelea de a preveni sau reprimă abuzurile sau a le împiedica de a deveni tiranice pentru cetățeni sau periculoase Statului etc. după cum deja am văzut. Cu aceste comentarii făcute, trebuie să recunoaștem că principiul ce domină în teorie constituțională este acela ca Statul să nu facă altceva decât să recunoască existența asociației, căci voința colectivă a asociațiilor care naște din apropierea dintre indivizi, este tot atât de respectabilă ca voința individuală a fie-cărui dintr'ânșii.

Aceasta zise trebuie să recunoaștem că condițiunea primă a exercițiului acestui drept, de asociație este libertatea. Ca și dreptul de asociație, libertatea de asociație este de drept natural, este o libertate primordială, care după cum am zis, nu rezultă dintr'o concesiune a Statului.

La baza oricărei legislațiuni asupra dreptului de asociațiune trebuie să se găsească recunoașterea libertății asociațiunii. În practică, interesul public cere de altfel această condițiune. Asociațiunea trăește din libertate. Constrângerea o împiedică să-și producă efectele sale fericite; un regim de prohibițiune nu atinge decât pe cetățenii cei buni, căroră le paralizează activitatea; căci aceia cari vor să se servească de asociațiune în scopuri vătămătoare sau nemărturisite, scapă prohibițiunilor legale prin subterfugii ce sunt foarte greu de supravegheat. Istoria societăților secrete din alte țări și a organizațiunilor oculte cu scopuri politice și revoluționare, dovedesc până la evidență adevărul acestei afirmațiuni.

Din acest punct de vedere, mai cu osebire, trebuie să ne întrebăm, care trebuie să fie legislația relativă la asociație? Nu este suficient să admitem că legislatorul poate reglementa dreptul de asociație; nu trebuie nici ca această reglementare, să descurajeze inițiativa privată. Ceace importă este de a pune ca bază a acestei legislațiuni principiul de libertate fără de care dreptul de asociație nu există, sau există în mod precar și după bunul plac al legiuitorului.

În ce consistă libertatea de asociație ne întrebăm? Credem că ea cere două condițiuni necesare și indispensabile pentru ca dreptul de asociație să nu fie un cuvânt deșert: facultatea pentru asociațiuni de a se naște și posibilitatea pentru ele de a trăi.

Facultatea de a naște implică ca orice asociație să aibă dreptul de a se forma fără o prealabilă autorizațiune a Statului. Asociația trebuie să existe în profitul tuturor cetățenilor cari nu urmăresc un scop imoral sau ilicit. A exclude dela această libertate o categorie de cetățeni, ar fi din partea legiuitorului o pretențiune inadmisibilă; astfel face

proiectul de lege asupra asociațiunilor profesionale care prin alineatele a, b și c declară că nu pot beneficia de dispozițiunile proiectului: magistrații, agenții de poliție, prefectii și administratorii de plasă. Este cazul să aducem la cunoștință că prin legea din 1909 s'a recunoscut în Franța magistraților dreptul de a se asocia; că de foarte scurt timp, agenții forței publice s'au constituit în syndicate și sau afiliat la Federația națională a sindicatelor și asociațiunilor salariați de Stat, Județ și Comună; că, în fine, în acord cu întreaga opinie publică, care reclamă o cât mai bună administrațiune, funcțiunile de prefecti și subprefecti nu mai trebuiesc să fie funcțiuni politice, numai miniștrii trebuind să fie declarați funcționari politici. N'ar mai fi astfel cazul a se face vre-o distincțiune între funcțiuni sau categorii de funcțiuni pentru a le interzice unora dreptul de a se constitui în asociațiune sub orice denumiri s'ar crede de cuviință.

Dreptul comun, care trebuie să fie același pentru toți pentru a nu cădea în arbitrar, este dar formarea liberă a asociațiunilor. În conflict cu acest principiu, proiectul de lege asupra asociațiunilor profesionale supune diversele categorii de asociațiuni unor anumite formalități, cari sunt în contradicțiune cu art. 1 al proiectului. Astfel art. 1 recunoaște dreptul de liberă asociere în syndicate sau asociațiuni profesionale, fără a fi nevoie de vre-o prealabilă autorizare, tuturor persoanelor cari exercită aceeași profesiune, profesiuni similare sau conexe; iar art. 14, sub titlu „despre dobândirea personalității juridice” impune că după ce s'a făcut cererea de înscriere la judecătorul de ocol, acest magistrat să se pronunțe printr'o hotărâre motivată asupra cererei de înscriere, după ce în prealabil, a examinat valabilitatea statutelor.

În Franța se cere ca asocierea în mod liber și fără autorizațiune prealabilă și fie considerată ca un drept, și ca acest drept să fie consacrat de constituție ca toate acele drepturi primordiale și esențiale necesare libertății publice.

În România constituția recunoaște ceea ce în Franța se reclamă de partizanii formării libere a asociațiunilor și este un cuvânt mai mult ca o lege să nu contravină spiritului și literei constituțiunii care proclamă rîtos principiul libertății asociațiunii.

Legea ar putea, de exemplu, prescrie o oarecare publicitate; va mai putea cere ca aceasta să fie însoțită de o declarațiune care, împreună, ar putea să aducă la cunoștința puterilor publice și a terților existența acestor asociațiuni profesionale.

Mai este încă o dispozițiune represivă care se impune și pe care proiectul de lege al asociațiunilor profesionale îl prevede în sensul vederilor ce preconizăm. Proiectul prevede calea prin care se pronunță nulitatea oricărei asociațiuni care are un obiect ilicit, contrar bunelor moravuri sau legilor. În aceste cazuri sancțiunea, independant de sancțiunea penală

aplicată actelor delictuoase ce s'ar fi săvârșit, trebuie să fie dizolvarea, dar o dizolvare pronunțată de justiție, care, singură, poate prezenta o garanție contra arbitrariului, sub condițiunea însă de a se introna în Stat o justiție independentă conform principiilor constituționale care face din aceasta o adevărată putere în Stat. Dizolvarea pe această cale este singura posibilă, de oarece nu putem admite, după cum legea dela 20 Decembrie 1909 o face, ca asociația să poată fi dizolvată printr'o simplă decizie ministerială.

Sub aceste rezerve și cu aceste garanții, asociațiunea se va putea forma în mod liber; pentru ca însă libertatea de asociație să fie salvagardată, trebuie ca odată născută să poată subsista. Pentru aceasta este necesar ca ea să posedeze și să se perpetueze; aceste două caractere constituiesc personalitatea sa.

Personalitatea fiind o ficțiune, după majoritatea autorilor de drept, trebuie recunoscută prin lege; căci numai astfel, mai susțin ei, asociațiunile pot dobândi bunuri de orice natură, mobile sau imobile.

Din momentul ce asociația există legalmente și nu este contrară ordinii publice, sau cu un scop ilicit, ea trebuie să aibă dreptul, credem noi, prin acest chiar la personalitate, fără de care nu poate fi o asociație în sensul integral al cuvântului; ceeace trebuie însă este ca anumite reguli să fie mai dinainte fixate prin lege la care ar urma numai ca asociațiunile să se conformeze. În Statele-Unite, conformarea la statutul prevăzut de lege conferă prin acesta chiar personalitatea asociațiunilor cari declară a se conforma legii.

Al doilea caracter al personalității unei asociațiuni este, cum am zis, de a se perpetua, și în legătură cu această chestiune se ridică de unii obiecțiunea neajunsului economic ce rezultă din acumularea averilor de mână moartă.

Asociația, fără îndoială, trebuie să poseadă bunuri, de orice natură, mobiliare și imobiliare. Acest drept de proprietate, se zice, poate atrage grave consecințe din punct de vedere economic; căci proprietatea unei ființe care nu moare, a unei ființe morale, este un patrimoniu impersonal, de fapt inalienabil și prin acesta perpetuu.

Aceste inconveniente, ca să le numim așa, ar putea fi înlăturate prin diferite moduri. Ast-fel legiuitorul ar putea impune la impozite speciale aceste bunuri, sub condițiunea bine-înțeles ca aceste impozite să nu constituiescă o confiscare deghizată; asemenea taxe ar avea de scop să înlocuiască drepturile de mutațiune de care Statul este privat prin perpetuitatea patrimoniului acestor ființe morale. Legiuitorul ar mai putea, de asemenea, fixa ori-cari limite patrimoniilor de mână-moartă, cum aceasta se face în Statele-Unite, unde mai dinainte este limitat avutul maxim pe care o asociație, ce are personalitatea morală, îl poate poseda.

Dacă bunurile de mână moartă prezintă neajunsuri din punct de vedere economic, ce se pot preveni prin anumite mijloace, după cum am văzut, ele oferă însă și prețioase avantagii din punct de vedere social. Ele pot constitui și un bine și un rău; totul depinde de întrebuințarea ce s'ar face de aceste bunuri. Asociația este prin esență o reuniune de activități: ea poate să urmărească realizarea unei opere durabile care poate aduce servicii reale colectivității, totalității cetățenilor și să constituie un auxiliar prețios pentru Stat. Cum s'ar putea, de pildă, exercita în mod util binefacerea privată dacă nu prin asociație, capabilă de a dobândi o liberalitate și a-i da o întrebuințare în mod permanent pentru a urmări opera începută?

În lipsa unei atari stabilități, inițiativa privată s'ar reduce la combinațiuni foarte șubrede pentru a suplea insuficienței milloacelor care să asigure liberalităților făcute în scop de binefacere o situație legală.

Perpetuitatea unei opere utile sau de binefacere se poate realiza mai ales prin fundațiune, care este afectarea unui bun la o întrebuințare determinată. Se știe că Statul a încurajat foarte puțin fundațiile, pentru că totdeauna a privit cu ochi răi tot ce se creează, chiar de a fi util și durabil, în afară de acțiunea și inițiativa sa.

Fundațiunea realizată prin asociație, care este forma cea mai naturală, ne-fiind constituită pentru o durată determinată, îi asigură operei utile ce crează caracterul de perpetuitate necesară. Pentru a realiza dar o fundațiune trebuie ca asociația să posedeze bunuri supuse numai unor restricțiuni de natura celor ce s'a preconizat, căci numai astfel va putea exercita acțiunea sa binefăcătoare și a deveni și pentru Stat un auxiliar prețios.

Se poate dar afirma că pentru asociațiune dreptul de a poseda prezintă din punctul de vedere al consecințelor practice și al utilității sociale avantagii care depășesc cu mult pericolele sistematice exagerate ale averilor de mână moartă la care se poate ușor remedia printr'o legislație echitabilă.

Chestiunea asociațiunilor profesionale discutându-se și din punct de vedere al dreptului internațional, credem necesar a atrage atențiunea și asupra dreptului de asociație profesională a salariaților manuali străini din România.

Trei probleme principale și practice se pot înfățișa:

1. Străinul poate face parte dintr'un sindicat profesional sau dintr'o asociație?

2. Străinul poate face parte dintr'un biuro al unui sindicat profesional?

3. Se poate limita exercițiul acțiunii în justiție a sindicatelor profesionale compuse în totalitate sau în parte din străini?

Voi expune soluțiunile ce s'a dat în Franța, căci la noi până în prezent chestiunea nu s'a ridicat încă.

Prima chestiune este rezolvată afirmativ și rațiunea este bazată pe facerea legilor și a lucrărilor sale preparatorii.

A doua chestiune este rezolvată negativ, socotindu-se ca toți acei chemați la administrarea și direcțiunea sindicatului trebuiesc să fie francezi, bucurându-se de drepturile civile.

A treia chestiune, care pune în discuțiune dreptul unui sindicat profesional străin de a face o acțiune în justiție pare a fi fost soluționată în sens negativ de jurisprudență.

Deciziunea Curței de Casație din 5 Mai 1908 întărește această părere; iată și principalul considerent: Legea din 30 Mai 1857, care a recunoscut existența legală în Franța a societății belgiene, al căreia beneficiu a fost întins și societăților germane prin decretul din 19 Decembrie 1866 nevizând decât societățile anonime și celelalte societăți comerciale, industriale sau financiare, un sindicat profesional german nu poate invoca beneficiul acestor dispozițiuni în scop de a putea sta în justiție înaintea tribunalelor franceze.

Dacă ar fi însă vorba de un sindicat străin în

Franța, pus sub regimul legii din 21 Martie 1884, n'ar mai fi aceeași rațiune și afirmativa s'ar impune.

Jurisprudența confirmată și în timpul războiului—Curtea de Casație la 26 Martie și 24 Iunie 1914 și 22 Martie 1915 — pare a face din sindicatul profesional apărătorul natural al intereselor franceze.

Ne putem întreba atunci, cum jurisprudența ar primi pretențiunile unui sindicat compus exclusiv din străini, pentru cazurile când interesele acestui sindicat ar fi în contradicțiune cu interesele franceze?

Dreptul de asociație profesională este, în definitiv, în numeroasele domenii ale dreptului internațional uvrier, unul din acelea în care asimilarea este pe cale de a fi realizată. Tratatul asupra muncii, în genul celui franco-italian din 30 Septembrie 1919, vor ajunge poate la o asimilare completă.

Chestiunea dar asupra căreia proiectul de față ar fi să se mai pronunțe încă, este cea dacă trebuie să se lase salariaților manuali străini liberul acces în sindicatele profesionale românești.

N. C. SCHINA

CRONICA JUDICIARA

de I. COHEN

Contractul colectiv de muncă. Lucrătorii nu pot, după o grevă, să pretindă o indemnitate patronilor cari i-au înlocuit; după cum nici patronii nu pot pretinde după un lock out, daune interese lucrătorilor, cari s'au angajat alurea.

Consiliului de Prud'hoummen din Nice sesizat de cererea funcționarilor sindicali al unui hotel, de a fi condamnat patronul la 500 fr. daune pentru ruptura bruscă a contractului individual de locație și violarea contractului colectiv de muncă, a stabilit că lucrătorii cari au fost înlocuiți după grevă, nu pot pretinde nici o indemnitate patronului. Hotărârea o motivează pe principiul libertății muncii, astfel:

„Având în vedere că, încetarea simultană a lucrului nu este o simplă justă pozițiune de rezilieri individuale; ea fiind un act de război economic, urmează că nu este supusă la nici un termen de preaviz ca la concediul individual.

„Grewa constituind ruptura contractului colectiv de muncă, ea autoriză înlocuirea imediată a greviștilor“. (In acest sens Trib. Seine din 19 Decembrie 1919; Cass. 11 Februarie 1920).

Contractul colectiv de muncă a fost reglementat pe cale legislativă în Franța, pentru prima oară prin legea din 25 Martie 1919. Caracterul cu totul nou, al formei, ce i se dă acestui contract, îndepărtează interpretarea lui dela cadrele juridice tradiționale.

D-l René Morel, Profesor la Facultatea de drept a Universității din Nancy, într'un studiu publicat în *Revue Trimestrielle de Droit Civil* (No. 3—4 din 1919) expune și evoluțiunea și analizează caracterul contractului colectiv de muncă.

Controversele în doctrina și jurisprudența franceză nu s'au ridicat în ce privește validitatea acestui contract ci mai cu seamă în privința întinderii și efectelor sale.

In adevăr în Franța, încă dela 27 Decembrie 1892 există legea asupra conciliațiunii și arbitrajului în materie de diferende colective; iar în privința Sindicatelor legea din 21 Martie 1884 având de obiect studiul și apărarea intereselor economice, industriale, comerciale agricole.

Întinderea și efectele contractelor colective nu se găseau reglementate, sau legiferate.

În urma conflictelor născute, Curtea de Casație formula-se principiul că: „convențiunile încheiate cu un sindicat obligă chiar pe aceia, cari făcând parte din minoritate, s'au opus la concluzia acordului, dar cari, odată acordul încheiat au continuat să adere sindicatului“ stabilindu-se astfel o acțiune sindicală deschisă fie sindicatului din care făcea parte contravenientul, fie celorlalte sindicate, cari erau parte la contractul colectiv.

Legea din 25 Martie 1919 stabilește că contractul de muncă este un contract, care se distinge de celelalte contracte prin calitatea părților contractante și prin obiectul său.

Iată definițiunea: Art. 31: „Convențiunea colectivă de muncă este un contract relativ la condițiile de lucru, încheiat între reprezentanții unui sindicat profesional sau orice altă grupare de funcționari, cu reprezentanții unui sindicat profesional sau orice alte grupări de patroni, sau mai mulți patroni (textul fr. întrebuițează cuvântul employers, contractând cu titlu personal sau chiar un singur patron“.

Legea atribuie calitățile chiar unui simplu «grup de fapt» de patroni or salariați.

Convențiunea colectivă e declarată act solemn, ea trebuind să fie scrisă sub pedeapsă de nulitate.

Dacă convenția a fost încheiată în numele unui «grup de fapt» în special de un comitet de grevă mai mult sau mai puțin efemer, numai membrii acestui grup luați în mod individual pot să fie ținuți de verio obligație. În

cazul în care convenția ar fi fost încheiată de o Federație, și dacă ea ar fi fost călcată de personalul director al Federației, toate sindicatele compunând Federația trebuie să fie puse în cauză în instanțele de daune interese (René Morel, pag. 440; Planiol, Droit Civil, t. 2, No. 1995-99).

Interpretarea (Legii din 21 Martie 1919), data în competența Consiliului de Prud'hommes cu dreptul pentru părți de ași alege și arbitrii ca judecători unici, este o completare a dispozițiilor Legii Codului Muncii, din care face parte integrantă.

La noi s'o votat Legea din 5 Septembrie 1920 publicată în „Monitorul Oficial” No. 122 relativă la Reglementarea conflictelor colective de muncă, dându-se judecarea conflictelor în competența unei Comisiuni de arbitraj, fără a se determina sau cel puțin discuta în principiu „contractul de muncă”.

* * *

Actul sub semnătură privată, în special un contract de închiriere, care nu e făcut în două exemplare, nu satisface prescripțiile legii și n'are nici o forță probantă.

Curtea de Apel din Nancy (C. I.) la 26 Mai 1920, a avut de examinat efectele dispozițiilor art. 1325 c. civ. fr. (1179 român).

Chestiunea care se discută este dacă nulitatea actului aduce și nulitatea convenției.

În doctrină: un prim sistem admite că actul ne făcut în dublu, ar valora ca început de probă scrisă (Laurent, t. XIX, No. 227; Aubry & Rau, 4-a ed., t. VII, § 756, p. 231; Pand. franc. 1904. 2. 125).

Un al doilea sistem nu admite această probă decât numai dacă una din părți a executat convenția, sau dacă convenția nu este contestată (Demolomb, t. XXIX No. 419 etc.).

În special în materie, de închiriere, fiind contestație asupra existenței contractului, art. 1715 C. civ. fr., 1616 Rom. exclude proba testimonială. Întrebare: se mai poate completa prin martori existența contractului, considerându-se actul ca început de probă scrisă? Controversă.

Gazette du Palais în numărul din 20 Octombrie 1920 analizează această decizie.

Iată considerentele:

„Având în vedere că D-l Génin pretinde că a închiriat dela D-na Coanet un imobil situat la Nancy 25 Rue de Hache, în virtutea unui act sub semnătură privată ast-fel conceput: „Intre subscripții d-na E. Coanet și d-l C. Génin, s'au convenit următoarele: d-na E. Coanet închiriaza d-lui Génin care acceptă, pe o durată de 12 ani cu începere dela 19 Iunie 1919, casa și dependințele sale din strada Hache 25, pentru o chirie de 8000 fr. plătită în 4 rate de 2000 fr.” 21 Mai 1919.

„Având în vedere că acest act nefiind făcut în dublu exemplar nu satisface prescripțiile legii și n'are nici o forță probantă; că pe de altă parte, nu poate să constituie un început de probă scrisă pentru că în materie de închiriere, proba testimonială este exclusă;

„Având în vedere, pe de altă parte că deși Génin e intrat în posesia locurilor, aceasta este însă în condițiuni pe care nu le-a putut preciza și e deci equivocă, nu e neturburată și deci nu se poate deduce din această posesie că convenția din actul cu data de 21 Mai 1919 ar fi fost exercitată etc....

„Pentru aceste motive, hotărăște că contract nu există și obligă pe Génin să evacueze în termen de opt zile dela comunicarea prezentei locurile ocupate...”

* * *

Prin revizuirea constituțiunei făcută în ultimul timp de parlamentul Belgian, două principii noi au fost definitiv înscrise:

1. Sufragiul Universal al oamenilor de 21 ani și sufragiul femeilor.

Cu toate acestea în ce privește sufragiul femeilor, aplicația principiului a fost întârziată până când o lege constituțională va fixa data intrării sale în vigoare.

2. Principiul Reprezentațiunei proporționale.

* * *

Senatul francez în ședința dela 25 Noembrie 1920 a examinat proiectul de lege relativ la „procedura des référés”.

Raportorul legii d-l Guillaume Poulle, a expus obiectul ei dintr'un îndoit punct de vedere: a) Intinderea competenței judecătorului des référés în materie civilă; b) introducerea procedurii des référés în materie corecțională.

Procedura referului, care la noi în ultimul timp, a primit o mare aplicațiune practică datorită necesităților actuale, constituie o materie asupra căreia atragem atențiunea legiuitorului nostru.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI DOROHOI

Audiența dela 25 Octombrie 1920

Președinția d-lui N. GEORGIAN, Judecător

Maria V. cu soțul său Al. V.

Ordonanța No. 7477

Ordonanță președințială. — Art. 66 bis pr. civ.; 250 c. civ

În urma intentării acțiunii de divorț, soția poate cere, pe cale de ordonanță președințială, expulzarea soțului din domiciliul conjugal instalat în imobilul parafernă al soției.

Această măsură trebuie luată cu citarea soțului.

Noi Președintele,

Având în vedere cererea făcută de Maria V., din orașul Dorohoi, pentru a se da ordonanță președințială de izgonirea soțului sau, Alexandru V., din imobilul proprietatea reclamantei, pe motivul că intentând acțiune de divorț contra soțului său și care formează dosarul acestui tribunal cu No. 3890/920, este expusă a i se respinge acțiunea, sub motiv că ar continua a locui în aceeași casă cu soțul său care, de altfel, o maltratează; că imobilul este proprietatea sa parafernă și coabităția cu soțul ei ne mai fiind posibilă și chiar periculoasă, ea nu mai poate părăsi propria sa locuință, având chiar și un copil din o căsătorie anterioară;

Având în vedere actele de la dosar și concluziunile reclamantei;

Având în vedere că, astfel cum se pune chestiunea, cată de a stabili:

1) Dacă, în specie este cazul a se pronunța ordonanța președințială, adică dacă afacerea este urgentă și este vorba de păstrarea unui drept care s'ar păgubi prin vre-o întârziere;

2) Dacă, în principiu, pot fi cazuri când art. 250 c. civ., să se aplice și bărbatului, care să poată fi chiar izgonit din imobilul proprietatea parafernă a soției sale, și, dacă odată stabilit, în specie, se poate face aplicațiunea acestui principiu;

Asupra primului punct:

Având în vedere că, potrivit art. 66 bis. pr. civ., președintele tribunalului are competența ca, pe calea sumară prevăzută de acest articol, să dea o ordonanță menită a avea un caracter vremelnic și executor prin

sine însă, cu condițiunea, pe de o parte, ca afacerea să fie urgentă, iar, pe de o altă parte, să fie vorba sau de păstrarea unui drept care s'ar primejdi prin întârziere sau de înlăturarea unor obstacole ivite cu ocazia aducerii la îndeplinire a unui titlu executor;

Că art. 250 c. civ., arătând că soția, în procesul de despărțire, va putea părăsi domiciliul conjugal, motivul acestei despărțiri de fapt, permisă de legiuitor, este interesul grav de oarece din momentul intentării acțiunii de divorț între soți ar putea avea loc multe neînțelegeri și chiar violențe exercitate de soț asupra soției, astfel încât s'ar putea chiar pune viața sa în pericol; și dar, în specie, constatându-se că Maria V. a intentat acțiunea de divorț soțului său, A. V., cererea ei de izgonire a soțului din domiciliul conjugal, instalat în imobilul proprietatea sa parafernala, face parte din cererile de natură urgentă și al cărei drept s'ar păgubi prin întârziere și pentru care se poate lua măsura provizorie și conservatoare a izgonirii pe cale de ordonanță președințială (lucru, dealtfel, stabilit de majoritatea doctrinei și jurisprudenței).

Asupra celui de al II-lea motiv:

Considerând că, potrivit art. 250 c. civ., femeia, în procesul de despărțenie, va putea părăsi domiciliul bărbatului;

Că motivul care a cărmuit pe legiuitor în stabilirea acestei măsuri e că obligația vieții în comun între soți nu mai poate avea loc în timpul instanțelor de divorț, pacea în familie ar fi tulburată în orice moment și chiar siguranța femeii ar fi compromisă și deci femeia, față de aceste împrejurări, trebuie să aibă dreptul de a părăsi domiciliul conjugal, indiferent dacă femeia e reclamantă sau pârâtă și tribunalul nu poate opri această facultate;

Că deși codul civil nu vorbește decât de reședința femeii, dacă ea voeste a părăsi domiciliul conjugal, însă același lucru se poate stabili și când bărbatul voeste a părăsi domiciliul și aceasta e necesar ca el să o ceară de la justiție, de oarece dacă își alege un alt domiciliu, femeia are dreptul a-l urma acolo din cauza reședinței comune care e obligatorie între soți;

Că, însă, plecarea bărbatului din domiciliul conjugal nu e totdeauna voluntară și aceasta poate avea loc atunci când domiciliul conjugal este stabilit într-un imobil parafernala al femeii;

Că în Franța majoritatea jurisprudenței și doctrinei în aplicarea dispozițiilor art. 268 c. civ. francez, aproape identic cu art. 250 c. civ. român, s'au pronunțat ca soția, în timpul instanței de divorț, poate fi autorizată a expulza pe soțul său din casa conjugală care ar fi un bun al său parafernala;

Că, fără îndoială, tribunalul trebuie, în regulă, generală, să menție pe bărbat în casa conjugală, căci aceasta e domiciliul său legal și al femeii sale;

Că art. 250 c. civ. spune că femeia va putea părăsi domiciliul soțului său și deși nu spune că femeia poate să expulzeze pe soț, totuși nu oprește aceasta, ci permite a se suspenda viața în comun a soților și deci puțin importă unde va locui bărbatul, de oarece, în drept, puterea maritală nu este micșorată dacă bărbatul locuiește în o casă sau în alta;

Că femeia ar putea, în anumite împrejurări, când măsura e comandată de interese de familie și de atenția datorită ei și drepturilor sale legitime, să fie autorizată a ocupa singură, în timpul instanței de divorț, domiciliul conjugal și din care urmează să fie expulzat soțul ei;

Aceasta se poate întâmpla de exemplu: când bărbatul părăsise deja domiciliul conjugal înainte de ce-

rerea de divorț, fără aparență de a se mai reîntoarce; când interesele femeii sunt legate de casa în care e stabilit domiciliul conjugal, de exemplu exploatează acolo un comerț sau o industrie; când domiciliul conjugal e stabilit în un imobil indiviz între femei și copii din o căsătorie anterioară; când acel imobil e proprietatea sa parafernala și de care e legată prin suveniruri de familie; și în aceste cazuri femeia poate fi autorizată a expulza pe bărbat din domiciliul conjugal pe toate căile de drept și chiar prin forța publică;

Considerând totuși că s'a obiectat în doctrină, că soluția izgonirii soțului, în instanța de divorț, din domiciliul conjugal, care e instalat în un imobil parafernala al soției, este inadmisibilă, de oarece aduce o gravă atingere autorității maritale, căci dacă soția exercită în domiciliul comun o industrie, un comerț, etc., nimic n'o împiedică de a-l strămuta în altă parte, căci deși asemenea strămutare ar jigni interesele sale bănești, dar aceste interese nu pot fi puse mai presus de autoritatea bărbatului de cap al familiei;

Că bărbatul nu poate fi izgonit din domiciliul conjugal nici dacă acel domiciliu ar fi stabilit în un imobil parafernala al femeii, pentru că femeia consimțind ca domiciliul comun să fie stabilit în acel imobil, nu e presupusă a-și fi rezervat dreptul de a face să înceteze domiciliul prin voința sa; și, apoi, se poate ca bărbatul ce va refuza să se supue ordinului, să fie izgonit din domiciliul său «manu militari», nimic nu-l împiedică însă de a se reîntoarce a doua zi sau chiar în aceea zi la domiciliul său, pretextând poate împăcarea soților care șterge efectele sentinței tribunalului;

Că judecătorul nu trebuie să se preocupe de chestiunea proprietății, de oarece domiciliul conjugal al bărbatului, cu toate că e proprietatea femeii și deci femeia e aceea care trebuie să-l părăsească, căci aci nu se regulează o chestiune patrimonială, și precum bărbatul nu poate isgoni din locuința conjugală pe femeia sa în timpul divorțului, tot asemenea nici femeia nu poate izgoni pe bărbat (vezi, pentru aceste argumente, D. Alexandresco, Dreptul Civil, Român, v. II, p. 129, 130; M. B. Cantacuzino, Curs de drept civil, vol. I, «Despre măsurile provizorii în instanțele de divorț» . C. Nacu, Dreptul civil român, vol. I, p. 451—452);

Că aceste obiecțiuni nu sunt fondate, de oarece legea nu e limitativă în această materie și de îndată ce se vorbește de un interes al familiei, se înțelege că în starea așa de complicată și adesea așa de variată a cazurilor, nu s'ar fi putut ca ea să întrebuințeze expresiuni exclusive; în consecință, îndată ce se va recunoaște că legiuitorul, conformându-se stării așa de turmentate și așa de variabilă a societății noastre, e imposibil de a nu aproba că a înțeles să permită justiției și să-i dea mijlocul de a avea grijă de interesul menajului, dacă i s'ar părea că spiritul recalcitrant sau iritația soțului ar pune aceste interese în pericol serios;

Că, prin faptul că femeia a dat destinație imobilului său pentru a servi ca domiciliu conjugal, nu a înțeles numai decât de a-l face să înceteze, de oarece ce era ea obligată la aceasta de dispozițiunile art. 194 c. civ., care prevede că soții își dătoresc unul altuia credință, sprijin și ajutor;

Că prin faptul că după izgonirea soțului din imobil el a doua zi s'ar reîntoarce, aceasta nu înseamnă numai de cât că această măsură nu se poate lua, căci același lucru se poate întâmpla și cu izgonirea unuia din imobil care a fost revendicat sau câștigat prin acțiune posesorie, și aceasta nu înseamnă că nu trebuie să se mai judece cineva în asemenea acțiuni și să se execute hotărârile obținute, de oarece la asemenea ne-

respectare din partea celui izgonit se pot acorda daune interese, care reprezintă contra valoarea pagubelor suferite;

Că judecătorul trebuie să dea legii totdeauna interpretarea cea mai echitabilă și să aplice principiul stabilit mai sus de câte ori interesele femeii sânt legate de casa în care e stabilit domiciliul conjugal;

Că deși această putere nu a fost acordată de lege în mod expres, a fost însă indicată în expunerea de motive a legii în Franța, unde la art. 268 c. civ. francez (aproape identic cu art. 250 c. civ. român) în raportul către Senat se citește: «Practica a arătat necesitatea de a regula acest punct, situația făcută soților din ziua în care citație pentru conciliare a fost trimisă, făcând penibilă și câte o dată chiar periculoasă coabitarea, era indispensabil de a se acorda judecătorului dreptul de a face să înceteze; soțul reclamant poate provoca această măsură, atât bărbatul, cât și femeia. Această din urmă ipoteză s'ar putea realiza de exemplu dacă soții aveau domiciliul lor în localul unei case de comerț dirijată de femei; singura diferență admisă este că nu se va putea impune o reședință determinată bărbatului care are libera alegere»;

Că dar președintele având dreptul de a asigura reședință separată soției reclamante, ea va putea obține acest rezultat și a se ordona soțului pârât de a merge să locuiască în alt loc;

Că, în orice caz, aceasta fiind o măsură delicată, e bine să se uzeze cu multă prudență, după împrejurări, și pentru mai multă garanție, cu citarea soțului contra căruia urmează a fi luată, pentru a se putea apăra;

Că dar, față de cele expuse mai sus, s'a stabilit, în principiu, că în timpul instanței de divorț, bărbatul poate fi izgonit din domiciliul conjugal, care e instalat în un imobil proprietatea parafernala a soției sale; (În acest sens: Codul civil, Laurent, tom. 13, No. 258; Baudry et Cheveau, tom. III, No. 183 și 186; Aubry et Rau, tom. V, § 493; Colin et Capitant, tom. I p. 219; Huc, tom. II, No. 317; Planiol, vol. I, No. 1243, 1246; Code civil français annoté, Dalloz, tom. I, art. 268; Code civil Belge annoté, G. Beljens, art. 268, No. 32 și 33; Codul civil Român adnotat, D. Neagu, vol. I, p. 476; Codul civil Român adnotat de G. T. Ionescu, art. 250, p. 77; Jurisprudence Générale, Dalloz, tom. 39, p. 935; Lois de Procédure civile et commerciale, Carre, Cheveau et Dutruc, tom. X, p. 205, 206, 207);

Că, în specie, se constată că Maria V. a intentat acțiune de divorț soțului său, Alexandru V., formând dosarul No. 3890/920 al tribunalului, Dorohoi; că a făcut dovadă că imobilul din str. Boldur Lătescu din orașul Dorohoi și în care e instalat domiciliul conjugal e proprietatea sa parafernala, cu certificatul No. 910/920 al Percepției Circ. I Dorohoi și actul total autentificat de judecătoria oc Dorohoi sub. No. 163/902, depus, în copie legalizată, la dosar;

Că fără a prejudeca asupra fondului acțiunii de divorț, se constată din acțiunea de divorț intentată, din cererea de izgonire a soțului, din certificatul medical No. 360 din 4 Oct. 1920 al medicului Primar al orașului Dorohoi și din expunerea verbală a reclamantei, că soția prezintă vânătași pe ambele brațe și deci lucruri care duc la concluzia că soțul său o maltratează, care deși fiind citat pentru termenul de 23 Oct. 1920, nu s'a prezentat pentru a-și expunea părerea sa și nici nu a făcut cunoscut înprejurarea care îl face să absenteze;

Că între soți traiul în comun a devenit imposibil și ceea-ce a preocupat pe legiuitor, e armonia în casă și aceste considerante trebuie să ne conducă la ordonarea

despărțiri lor, mai ales că în acelaș domiciliu cu ei locuiește și un copil rezultat din căsătoria anterioară a soției și care nu trebuie să capete rele exemple din certurile dintre soți;

Că aceasta e o măsură provizorie de altfel și soțul nemulțumit se poate adresa pe căile legale pentru reformarea ei;

Că dar, astfel fiind, față cu principiu stabilit, cererea urmează a fi admisă și soțul Al. V. să fie izgonit din imobilul din str. Boldur Lătescu, No. 6, Dorohoi, care e proprietatea parafernala a soției sale Maria Al. V.; Pentru aceste considerante, dispunem: admitem cererea făcută de Maria Al. V., etc...

p. Președinte (s) *N. Georgean.*

p. Grefier, (s) *N. Munteanu.*

NOTĂ. — Sentința de mai sus reprodusă rezolvă o cestiune care deși nu e nouă s'a prezentat totuși foarte rar în jurisprudența noastră.

Soția, în cursul instanței de divorț, ne mai vrând sau ne mai putând să continue comunitatea de viață cu soțul ei, este ea în drept a cere Tribunalului să o autorize de a-și fixa reședința chiar în domiciliul conjugal, și în consecință soția poate ea obține, la nevoie, expulsarea soțului din acel domiciliu? Iată cestiunea supusă judecăței Tribunalului și pe care a soluționat-o în sens afirmativ. Soluțiunea consfințită de Tribunal este admisă de unanimitatea doctrinei franceze și generalmente adoptată de jurisprudența franceză atât a instanțelor de fond cât și a Curței de Casație.

La noi, doctrina s'a pronunțat contra părerei admisă în Franța, pe când instanțele noastre judecătorești, în rarele cazuri când au fost chemate să se pronunțe asupra acestor cestiuni, au consfințit această părere.

Astfel, în afară de prezenta hotărâre, mai sunt alte 2 sentințe date de Tribunalul Iași secția I-a și anume No. 113 din 15 Aprilie 1895 și cealaltă din 12 Septembrie 1912, această din urmă publicată în Dreptul No. 20 din 1903 cu nota distinsului nostru coleg d-l Alexandresco.

Toate hotărârile date la noi, s'au pronunțat în aceeași speță și anume asupra cazului când domiciliul comun al soților se afla stabilit într'un imobil parafernala a soției.

Pentru a ne putea pronunța în cunoștința de cauză asupra temeinicei soluțiuni admisă în jurisprudență, să vedem care sunt argumentele de text și considerațiunile de ordin principial sau moral care se pot invoca în sprijinul uneia sau celeilalte din cele 2 păreri.

În sensul că Tribunalul n'ar putea în nici un caz să recurgă la măsura de a ordona expulsarea bărbatului din domiciliul conjugal, se invoacă cu deosebire o considerațiune de ordin moral și anume că o asemenea măsură ar aduce o atingere gravă autorității maritale¹⁾ d-l Alexan-

1) Decizia Curței de Apel din Limoges dela 21 Mai 1845 în Sirey 48, II, pag. 644 și 655.

dresco mai adaugă, în sprijinul acestei păreri, și un motiv de fapt tras din dificultatea executării a actului judecătoresc care ordonă expulzarea sotului, și un argument de text întemeiat pe neexistența în dreptul nostru a unei dispozițiuni similare cu cea din art. 878 proc. civ. franceză, care servește în Franța ca argument principal pe care se întemeiază soluțiunea contrarie.²⁾

În fine regretatul Nacu mai invoacă considerațiunea că adontarea acestei soluțiuni ar însemna ca bărbatul să fie silit să plece dela domiciliul său întrucât în timpul căsătoriei bărbatul este acela care determină domiciliul și locuința soților.³⁾

Considerațiunile pe care le-am reprodus nu ni se par suficiente pentru a justifica prin ele însăși părerea susținută în doctrina noastră; astfel în ce privește atingerea care s'ar aduce autorității maritale, ea nu este mai gravă decât aceea, care s'ar aduce prestigiului, de care trebuie să se bucure soția în asociația conjugală, prin faptul că s'ar ordona izgonirea femeii din domiciliul conjugal; cu toate acestea d-l Alexandresco, împreună cu întreaga doctrină și jurisprudență, admit legalitatea unui asemenea procedeu față de soție; nu există nici un motiv, ori cum am privi cestiunea, fie din punctul de vedere legal, fie din cel moral, care să poată justifica această inegalitate de situațiune între soți, bazată pe diferența de sexe; întrucât drepturile și datoriile soților, în raporturile dintre ei, în timpul căsătoriei, sunt același, întrucât cauzele de desfăcere ale căsătoriei sunt aceleași și apreciate în acelaș mod de legiuitorul nostru, care a suprimat vechiul articol 230 din codul civil francez, este firesc ca și sancțiunea obligațiunilor conjugale să nu varieze după sexul sotului care s'a sustras de la îndeplinirea acestor obligațiuni; de altminterlea atunci când neînțelegerile dintre soți au devenit atât de pronunțate încât traiul în comun a devenit imposibil și unul din soți a fost nevoit să recurgă la mijlocul extrem al divorțului, nu se mai poate vorbi de o gravă atingere adusă autorității maritale într'un moment în care această autoritate este destinată să dispară împreună cu asociațiunea conjugală care-i servă de temelie.

Dificultatea sau ineficacitatea izgonirii sotului din domiciliul conjugal, manu militari, nu poate să constituie un motiv de înlăturare a acestui procedeu sau să servească ca un criteriu de apreciere în ce privește admisibilitatea sau legalitatea lui; de altminterlea este o contradicție evidentă de a se considera posibilitatea de izgonire ca eficace față de femei și ca ineficace față de bărbat; în ce privește argumentul tras din desființarea art. 878 proc. civ. franceză, el este de-

asemenea neîntemeiat, căci dacă întreg titlul al noulea în care se află și art. 878. din procedura civilă franceză n'a fost reprodus în codul nostru de procedură civilă, nu'i mai puțin adevărat că dispoziția art. 878 este o reproducere a articolelor 239, 259 și 268 din codul civil francez, care își au dispozițiile lor cuprinse în textele corespunzătoare din codul nostru și anume articolele 221, 241 și 250.

În fine, împrejurarea că bărbatul va fi silit să plece dela domiciliul său, nu împiedică menținerea unității domiciliului pentru soț până la tranșarea definitivă a procesului de divorț prin înscrierea sentinței care admis divorțul.

Ori unde s'ar stabili reședința soției în baza autorizațiunei ce i s'a dat de Tribunal această reședință constituie pentru soție un domiciliu provizoriu numai în raporturile sale cu soțul care va fi obligat să-i notifice la această reședință toate actele de procedură relative la instanța de divorț; față de terți însă, femeia are același domiciliu ca și soțul până când divorțul va deveni un fapt împlinit.

Dar dacă considerațiunile și argumentele invocate în sensul părerei care contestă tribunalului dreptul de a isgoni pe bărbat din domiciliul conjugal, nu sunt convingătoare, să vedem dacă vom ajunge la aceeași concluziune analizând complexul dispozițiunilor codului civil relative la cestiunea în discuțiune și concepțiunea legiuitorului despre rolul bărbatului ca șef al asociațiunei conjugale. Or din combinația art. 241 și 250 cod. civ. rezultă că legiuitorul nostru prevede numai ipoteza în care femeia, după cererea sa, este autorizată a părăsi domiciliul bărbatului, dând o interpretare strictă și literară acestor texte, urmează că legiuitorul nu s'a putut gândi că femeia ar putea fi autorizată să-și fixeze reședința chiar la domiciliul conjugal, care este domiciliul sotului și prin urmare să constrângă pe soț ca să părăsească acest domiciliu; în codul civil francez avem art. 236 modificat prin legea dela 18 Aprilie 1886, care implică pe deoparte că oricare din soți pot fi autorizați a avea o reședință separată în cursul instanței de divorț și în ce privește în special femeia, tribunalul poate fixa locul reședinței sale provisorie, fără nici o restricțiune; de unde urmează că tribunalul, având o putere discreționară de apreciere, poate, ținând seama de împrejurări, să autorise femeia a-și fixa reședința la domiciliul conjugal; ceea ce confirmă argumentul tras din textul art. 236 cod. francez, este expunerea de motive relativă la legea franceză din 1886 și conclusiunile raportorului comisiunei aleasă de Senatul francez cu ocaziunea discuțiunei acestei legi; or aceste argumente sunt speciale legii franceze și nu pot fi invocate la noi, după cum face Tribunalul în sentința ce

2) Alexandresco, Dreptul civil, t. II, pag. 129-130.

3) Nacu, Dreptul civil român, vol. I, p. 452.

analizăm, căci legea din 18 Aprilie 1886 n'a fost reproducă de legiuitorul nostru.

Pe de altă parte, dacă ținem seama de mentalitatea redactorilor codului civil și de puternica influență a tradițiunii cutumiare sub influența căreia au legiferat, nu poate fi îndoială că dreptul recunoscut femeiei de a isgoni pe bărbatul ei din domiciliul conjugal, ar fi fost considerat ca incompatibil cu principiul autorității maritale.

Data fiind însă tendința constantă și din ce în ce mai accentuată de a egaliza, pe cât posibil, atât din punctul de vedere social, cât și din punctul de vedere legal, condițiunea soției și cea a soțului transformând căsătoria dintr'un raport de sub ordonațiune într'o asociațiune de două ființe egale în drepturi și datorii, singura interpretare, conformă cu spiritul timpului și cu starea actuală a moravurilor, a dispozițiunii art. 250 cod. civ. ar fi cea care ar recunoaște judecătorului, în această materie, o putere suverană de apreciere care să se adapteze la împrejurările speciale ale cauzei; această putere de apreciere s'ar putea găsi justificarea în împrejurarea că textul art. 250 cod. civ. nu oprește pe judecător de a atribui femeiei ca reședință domiciliul conjugal și nu-l împedea de a expulsa pe bărbat din acest domiciliu.

ALEX. CERBAN

Profesor la Facultatea de Drept
din București,
AVOCAT

TRIBUNALUL ROMANAȚI SECȚIA I

Audiența dela 27 Octombrie 1920

Președinția d-lui ȘT. CONSTANTINESCU, Judecător

Societatea Cooperativă «Unirea» din comuna Bosoteni cu
Administrația Financiară Romanați

Sentința civilă No. 233

Amnestie.—Persoană morală.—Dacă poate profita de amnestie? Soluție afirmativă.—Decretul-lege No. 2009 din 1920.—Art. 1 și 2.

Amnestia are un caracter real, iar nu personal. Decretul-lege No. 2009 din 1920 este general, și cuprinde toate infracțiunile dela orice lege ar decurge, așa că se poate amnestia și o infracțiune, în specie, o contravențiune la legea fondului comunal, comisă de o persoană morală.

Tribunalul,

Asupra apelului făcut în termen de Societatea cooperativă «Unirea» din comuna Bosoteni, reprezentată prin președintele său, contra procesului verbal încheiat de Controlorul fiscal de pe lângă Administrația Financiară Romanați, M. Ionescu, în ziua de 1 Octombrie 1918 st. n. aprobat de Ministerul de Finanțe și prin care se constată că numita Societate deși a avut brevet de băuturi spirtoase n'a plătit taxa fondului comunal pentru băuturile introduse și puse în consumație în interval dela 7 Iulie 1917 până la 20 Octombrie 1918 și pentru care a fost condamnată să plătească drept amendă suma de lei 1180 bani 84 care reprezintă îndoitul taxelor cu care a fost frustrat Statul;

Asupra incidentului ridicat de d-l avocat al Statului că societățile cooperative nefiind persoane fizice, cum prevede art. 1 din decretul-lege No. 2009/920, care începe prin cuvintele: «Toți locuitori din vechiul regat, etc.», n'ar putea beneficia de dispozițiunile acestui decret-lege de amnestie, fiind persoane morale, cum e și societatea cooperativă «Unirea» din Bosoteni;

Considerând că e de principiu că amnestia este un act al Regelui care acoperă cu vâlul uitărei infracțiunile de o anumită categorie, anulând fie urmăriile făcute sau ce erau să se facă, fie condamnările pronunțate pe baza acestor infracțiuni, și interesul societății reclamând o uitare generală a unor astfel de infracțiuni, Regele prin amnestia ce acordă șterge efectele infracțiunilor, fără să se facă deosebire între persoane dacă sunt fizice sau morale, și o asemenea interpretare trebuie dată decretului-lege sus menționat, care deși prin art. 1 începe cu cuvintele «Toți locuitorii din vechiul Regat», dar prin art. 2 care completează și explică caracterul amnestiei care e real iar nu personal, se spune că se amnestiază toate infracțiunile din orice lege ar decurge ele cu excepțiunile prevăzute în decret, și în atare caz urmează a se declara amnestiată și contravențiunea comisă de societatea cooperativă «Unirea» din Bosoteni și efectele ei, rezervându-se Statului dreptul de a-și încasa taxa fondului comunal datorat;

Pentru aceste motive redactate de d-l Judecător Ștefan Constantinescu, admite apelul făcut de societatea cooperativă «Unirea» din comuna Bosoteni.

Declară stinsă acțiunea publică prin amnestie.

(ss) Ștefan Constantinescu; I. Marotinescu.

NOTĂ.—Speța ce a fost dedusă în judecata Trib. Romanați, după cât știm se prezintă pentru prima oară înaintea instanțelor noastre judecătorești. Ea este următoarea: o societate cooperativă «Unirea» din comuna Bosoteni (Romanați), deși avea brevet de licență, însă a pus în consumație băuturi spirtoase fără să fi plătit fondul comunal, pentru care fapt a fost dată în judecată ca contravenientă la legea fondului comunal, și obligată să plătească îndoitul taxelor cu care a fost frustrat statul. Azi, numita societate se prezintă înaintea Trib. Romanați, cerând ca în virtutea decretului-lege No. 2009/920 să fie amnestiată.

Chestiunea ce s'a pus înaintea Trib. este: Dacă o persoană morală poate fi amnestiată? Tribunalul s'a pronunțat afirmativ, având în vedere caracterul de generalitate al decretului-lege de amnestie, care declară amnestiate toate infracțiunile dela orice lege ar decurge ele, cu excepțiunile prevăzute, precum și generalitatea art. 1 din decretul-lege sus menționat, care nu face nici o distincție între persoanele fizice și cele morale.

După noi, înainte de a ne pronunța dacă soluțiunea Trib. este juridică sau nu, trebuie să cercetăm în prealabil două chestiuni: 1) Dacă contravențiunile la legea fondului comunal¹⁾ sunt sancționate fiscalicește sau penalicește.

Din întreaga economie a legii din 1903, reese

1) Vezi legea din 1 Martie 1903 modificată în 1904, 1906, 1908, 1919 și 1920.

că, intențiunea legiuitorului a fost să creeze un venit comunelor, prin desființarea legii axizelor, percepând o taxă pe decalitrul plătit de producător. De aceea un cumpărător nu poate pune în vânzare băuturi spirtoase, chiar dacă a plătit taxa de licență, dacă nu s'a satisfăcut legea fondului comunal, obligându-l chiar de a plăti el această taxă, în comptul vânzătorului (producătorului).

Contravenienții la această lege sunt supuși la amendă, care reprezintă indoitul taxelor, ce trebuia să le încaseze statul.

Prin urmare, această amendă are un caracter pur fiscal, căci în caz de neplată se urmează conform legilor de urmărire a debitorilor statului, iar nu penalicește, această amendă neputându-se în caz de nesolvabilitate transforma în închisoare, conform art. 28 c. p. ²⁾

Orî atât doctrina cât și jurisprudența sunt unanime a recunoaște că nu pot fi amnestiate infracțiunile sancționate cu amenzi fiscale, spre a nu se prejudicia interesele statului, ³⁾ cum dealmintrelea nu pot fi amnestiate nici *despăgubirile civile*.

Amenda fiscală zice d. Deserteaux, are un caracter mai mult de reparațiuni fixate de mai înainte (*réparation forfaitaire*), a prejudiciului adus fiscului, decât un caracter de sancțiune penală. ⁴⁾

În acelaș sens s'a pronunțat la noi Înalta Curte de casație (II, 319 din 12 Noembrie 1908 Bul. p. 1962) într'o speță aproape identică, caracterizând că, contravențiunile la legea fondului comunal sunt sancționate mai mult fiscalicește, decât penalicește, că amenda nu poate fi transformată în închisoare, conform art. 28 c. p. în caz de insolvabilitatea infractorului, și că ea poate trece la erezii infractorului.

Prin urmare, se poate aplica o amendă fiscală și unei societăți sau unei persoane morale ⁵⁾

Dar să admitem că, caracterul amenzii ar fi fost penal, se pune a doua chestiune: 2) *Dacă o persoană morală poate fi amnestiată?* Pentru a putea răspunde la această chestiune, trebuie să cercetăm: *Dacă o persoană morală poate fi făcută responsabilă și pedepsită?*

Această chestiune a fost și este foarte controversată în doctrină și jurisprudență. În această privință dreptul penal a evoluat, căci de unde în dreptul vechiu francez (vezi Ordonanța din 1610) se puteau pedepsi comunele, comunitățile,

etc., în dreptul nou, atât în Franța ⁶⁾ și Belgia ⁷⁾ cât și la noi ⁸⁾, doctrina și jurisprudența s'a pronunțat negativ.

Normand justifică acest fapt astfel: «responsabilitatea penală fiind personală, nu poate privi pe *persoanele morale*, cari lucrează prin reprezentare, căci ar fi cu neputință să li se aplice pedepse corporale» ⁹⁾.

La noi această chestiune s'a pus pentru prima dată, în mod practic, înaintea jud. oc. Dorohoiu ¹⁰⁾ unde fusese chemată în judecată Direcțiunea C. F. R. ca contravenientă la regulamentele comunale.

Judecata, cu drept cuvânt, s'a pronunțat spre o soluție negativă, foarte juridic motivată.

Totuși în Germania doctrina înclină spre o soluție afirmativă, admitând o responsabilitate penală separată a asociațiunilor și grupărilor organizate, pe temeiul realității vieții lor organice și a expresiunii voinței lor colective ¹¹⁾.

Prin urmare, din cele spuse mai sus, rezultând că o persoană morală neputând fi făcută responsabilă penalicește, deci nici pedepsită penalicește, ea nu poate fi nici amnestiată.

Dacă sentința Trib. Romanai, foarte sumar motivată, în speță pare echitabilă, căci s'a amnestiat o persoană morală condamnată în mod arbitrar de instanțele judecătorești — ea în nici un caz nu poate fi considerată *juridică* în temeiul principiilor de drept penal.

Mai mult încă: am arătat că Societatea cooperativă «Unirea» a fost pedepsită cu o amendă fiscală, care în nici un caz nu putea fi amnestiată, cu toată generalitatea decretului-lege 2009/920, și cu toată incoerența cu care a fost redactat de legiuitor, călcând uneori peste cele mai elementare principii de drept penal.

E. C. DECUSARĂ

TRIBUNALUL TELEORMAN SECȚIA I

Audiența dela 19 Septembrie 1918

Președ. d. TRAIAN ALEXANDRESCU, Prim-Președ.

Sentința civilă No. 65

Legea taxelor de timbru și înregistrare. — Acțiuni imobiliare ale sătenilor împroprietăriți. — Sentire. — Art. 43 al. 31 și art. 33 l. j. o. — Acțiuni reale. — Cerere reconvențională. — Acțiune personală. Nescutire de timbre.

După art. 43 al. 31 din legea asupra taxelor

6) Cfr. *Garraud*, *Traité*, I., No. 221 (Ed. II); *Laborde*, *Cours* No. 60; *Vidal*, *Cours*, No. 65; *Garçon*, *Cod. pen. ann.* art. 5, No. 97 și urm.

7) *Haus*, *Principes*, I., No. 266 și urm.; *Prins*, *Se. pen. et droit positif* No. 195.

8) *Tanoviceanu*, *Curs*, T. II., No. 363 și urm. p. 238 și urm.

9) Vezi Cartea de judecată a oc. Dorohoiu, cu nota d-lui *Ștefan Scriban* în *Curierul judiciar* No. 11 din 10 Feb. 1905 p. 72.

10) *Normand*, *Traité élémentaire du droit corin* No. 170.

11) Cfr. *Mestre*, *Les personnes morales et la problème de leur responsabilité pénale*; *Von Liszt*, *Lerbuch des deutschen Strafrechts* § 26, p. 30; *Prins* op. cit. No. 197 și urm.

2) Asupra caracterului amenzii fiscale vezi *Tanoviceanu*, *Curs*, T. 2, No. 190, p. 430.

3) *Vidal*, *Cours*, No. 1090; *Garçon*, *Cod. pen. ann.* Art. 9, No. 111 și urm.

4) *M. Deserteaux*, *Des Caractères juridiques de l'amende fiscale*, *Jour. des Parq.* 1901, I. p. 126 și urm.

5) *V. Brătianu*, *Despre amenzi fiscale*, articol publicat în *Dreptul*, An. 3, No. 24.

de timbru și înregistrare și art. 33 l. j. o. sunt scutite de taxa timbrului toate acțiunile imobiliare privitoare la pământurile sătenilor împroprietăriți. Legiuitorul făcând aceasta a avut în vedere natura acțiunii, ca executarea unui drept real, iar nu un drept personal, cum e o cerere reconvențională.

Tribunalul deliberând,

Asupra incidentului ridicat de intimată de netimbrarea cererei reconvenționale făcută astăzi în instanță de apelant;

Având în vedere că apelantul prin această cerere reconvențională, cere ca în cazul când s'ar găsi întemeiată acțiunea principală, să fie obligată intimata a-i plăti suma de 4000 lei ca despăgubiri pentru via ce a plantat-o pe locul ce se revendică, acordându-i-se tot odată și dreptul de retențiune asupra locului în litigiu până la plata acelor cheltuieli;

Considerând că potrivit dispozițiilor prevăzute de art. 43 al. 31 din legea asupra taxelor de timbru și înregistrare, precum și cele din art. 33 ultimul aliniat din legea judecătorilor de ocoale din 1907, rezultă că sunt scutite de taxa timbrului și de orice alte cheltuieli de procedură, toate acțiunile imobiliare privitoare la pământurile inalienabile date în virtutea legilor de împroprietărire;

Că ceea ce a avut în vedere legiuitorul atunci când a acordat această scutire, a fost natura acțiunii, în sensul că orice acțiune care are de scop executarea unui drept real asupra acestor pământuri, este scutită de plata timbrului;

Considerând că, în speță, prin cererea reconvențională, apelantul nu formulează nici un drept real asupra terenului în litigiu, ci numai un drept personal mobiliar, cererea sa nu se poate bucura de scutirea timbrului;

Considerând că dreptul de retențiune nu poate să aibă caracterul realității, acest drept nefiind decât o excepțiune de dol, care garantează pe debitor contra dolului creditorului, care ar fi de rea credință, căutând a-și primi plata fără a-și îndeplini însă, în același timp și obligațiunile sale;

Că, în fine, legea timbrului fiind de strictă interpretare, dispozițiunile cuprinse într-însa nu pot fi aplicate prin analogie la alte cazuri decât acelea anume prevăzute în lege.

Pentru aceste motive redactate de d-l Judecător supleant Virgil M. Gabrielescu, admite incidentul etc.

(ss) Traian Alexandrescu; Virgil M. Gabrielescu.

NOTA.—Cu toate că sentința de mai sus a Trib. Teleorman, are la primul examen aparența de a a se preocupa în special de o chestiune fiscală — care nu prezintă de altfel nici un fel de interes juridic, — devine totuși interesantă grație chestiunilor accesorii pe care trebuie să le deslege în mod implicit.

În două cuvinte, este vorba de un apelant care într-o cerere reconvențională, grefată pe o acțiune în revendicare, cere o despăgubire de 4000 lei pentru o vie pe care a plantat-o pe terenul revendicat, și pentru a-și asigura plata sumei de 4000 lei, cere tribunalului să-i încuviințeze dreptul de retențiune asupra locului în litigiu, până la liberarea debitorului.

Ceea ce este frapant în sentința de mai sus, e complectă seninătate cu care tribunalul consideră acest drept de retențiune ca un drept personal, iar nici de cum real, ne având dar același caracter ca

și acțiunea principală de revendicare, ci însușindu-și mai mult caracterul acțiunii de despăgubiri a cărei consecință firească este. Tribunalul consideră dar dreptul de retențiune mai sus specificat ca o excepțiune de dol, având un caracter pur personal.

Părerea noastră este că dreptul acesta de retențiune are un caracter real.

Se știe că dreptul de retențiune care era lipsit în dreptul Roman de o acțiune specială, se putea practica numai pe cale de excepție. Pretorul nu admisesese altă cale pentru satisfacerea unui „non adimpletus contractus“. Dreptul acesta era dar exersat pe cale de excepție, și cum fiecare excepție purta un nume complimentar, se numea, *excepțiunea de dol*. I se zicea astfel fiindcă asigura pe creditor sau de îndeplinirea contractului, sau l'ferea de dolul debitorului, care putea să-și ia lucrurile fugind, fără a plăti despăgubiri sau fără a rambursa anumite cheltuieli făcute în comptul său. Ori cât de îndepărtată ar fi sursa această de drept, fapt este, că astăzi dreptul de retențiune este tot o excepțiune opozabilă la o acțiune principală.

Dreptul de retențiune ia naștere astăzi în două ipoteze: 1. sau relativ la contractele sinalagmatiche unde este întemeiat pe inexecutarea convențiunei; 2. sau în acțiunile în revendicare. Aplicațiunile practice la care dă loc astăzi dreptul de retențiune sânt: Pentru hangiu și hotelier, — pentru întreprinderile de transporturi, — pentru vânzător, unde mulți autori îi acordă chiar titlul de adevărat privilegiu, — pentru proprietarul expropriat; — pentru cumpărătorul sub condițiuni rezolutorie, pentru depositar, pentru mandatar sau gerantul de afaceri, pentru comodatar etc. etc. Unii autori, și printre aceștia se prenumără și distinsul profesor d-l Alexandrescu, consideră acest drept ca excepțional, drept care nu se poate întinde prin analogie și la alte cazuri decât acelea enumerate de lege¹⁾. Eminentul profesor s'a inspirat desigur din jurisprudența Curței de apel din Iași care admite această părere, acordând dreptul de retențiune numai posesorului de bună credință, în contra vederilor Curților din București și a Înaltei Curți care permite dreptul de retențiune de câte ori creditorul găsește de cuviință a-l invoca, instanțele de fond fiind suverane în aprecierea lor. Curțile din București s'au plasat fără îndoială pe terenul cel mai juridic, admitând dreptul de retențiune de câte ori li se părea fondată excepțiunea ridicată în contra acțiunii principale, fie concomitent, fie prin anticipație.

Toate aceste discuțiuni provin din faptul că atât codul civil francez cât și al nostru n'a reglementat suficient această chestiune sub forma unei reguli generale.

S'a zis că dreptul de retențiune este un privilegiu, și acei cari admit sistemul restrictiv sânt desigur de această părere (Merlin și Laurent), căci privilegiile nu pot exista decât în virtutea legii.

Teoria cea mai modernă, tinde însă către o cât mai mare extindere a acestui drept, cu singura

1) D. Alexandrescu, «Droit ancien et moderne de la Roumanie», p. 211, 212, 226 etc. Vezi art. 590 c. com. și c. civ. rom. 509 771, 1322, 1323, 1377, 1444, 1570, 1619, 1694, 1709 — (C. civ. fr. 571, 867, 1612, 1613, 1749, 1673, 1749, 1948, 2082, 2087) v. C. apel-București, *Dreptul*, 1884, No. 25; — Cabrye, *Droit de Retention*, No. 67 etc.; Laurent, VI, 181, et XXIV, 293, 294 etc.; Mourlon, III, 1246; Baudry, III, 1053 etc. C. Ap. Iași, *Dreptul* 1885 No. 85.

condițiune ca să existe o corelațiune între lucrul reținut și creanța reclamată. Alții dimpotrivă mai îngreunează această teorie cu condițiunea ca posesia lucrului de către reținător să-și găsească explicația prin existența anterioară a unui raport contractual sau quasi-contractual între părți.

Cazul cel mai tipic este, constructorul pe terenul altuia, caz care se regăsește aproape întocmai în speța de care se ocupă sentința de față. E vorba de revendicarea unui teren pe care se făcuse plantațiuni de bună credință (art. 494 c. civ. Rom. 555. civ. fr.), ori această ipoteză a scăpat din vedere d-lui Profesor Alexandresco, care se declară partizan al sistemului restrictiv. Ori dreptul de retențiune acordat de art. 494 c. civ. care cere implicit și *possessia* lucrului, nu poate fi în nici un caz un drept personal.

Înainte de codul civil, în Franța erea admis în mod curent că dreptul de retențiune este un drept real; aceasta erea și teoria lui *Dumoulin*. Chiar în timpul lucrărilor preparatorii, cu privire la depozit, autori ca *Real* și *Favard*, asemănând în privința dreptului de retențiune depozitului cu gajul, nu ca o asemănare juridică, ci practică, găsesc ea retențiunea este un drept real. În același sens s'a pronunțat și *Fenet* (I. XIV p. 507). În afară de aceasta, dreptul de retențiune relativ la anticrează, dând opozabil terților, este un drept real. Examiniind deci efectele produse de dreptul de retențiune constatăm că această excepțiune nu este opozabilă personal numai părții adverse, ci este opozabilă dimpotrivă și celorlalți creditori ai aceluși debitor, și mai cu seamă este opozabilă celorlalți achizitori ai proprietății, sau contra acelora ce dobândesc drepturi reale asupra acelei proprietăți. Ori, cum în cazul nostru, erea vorba de o acțiune în revendicare, care este tipul acțiunii reale, și unde via rămăsese în posesiunea aceluia ce pretindea rambursarea cheltuielilor făcute, fără îndoială că cerea reconvențională sub formă de excepțiune, cum am explicat-o mai sus, ne fiind decât o cerere care din punct de vedere al echilibrului juridic constituie ceia ce numeau Romanii «*contrarius actus*», adică act simetric opus, această excepțiune ia implicit caracterul realității.

Astfel, cererea reconvențională, fiind o acțiune reală, privitoare la pământurile inalienabile, date în virtutea legilor de improprietărire, urma ca întocmai ca și la acțiunea principală, să fie scutită de timbru²⁾

ALEX. EM. LĂZĂRESCU
Doctor în drept dela Paris, Avocat.

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA III C. COR.

Audiența dela 7 Noembrie 1920

Președinția d-lui AD. CANTACUZINO, Judecător

D-r. Barasch cu Hirschorn

Sentința civilă No. 784

Contract de locațiune. — Dacă proprietarul indiviz poate cere evacuarea chiriașului pe temeiul art. 5 al. III al decretului-lege No. 1420/920 ?

Un coproprietar nu poate cere evacuarea chiriașului pe temeiul art. 5 al. 3 din decretul-lege No. 1420/920, căci între alte condițiuni cerute proprietarului este și aceea de a fi proprietar exclusiv asupra imobilului închiriat.

²⁾ În acest sens s'a pronunțat și Înalta Curte de Casație s. I, decizia 356 din 20 Sept. 1920, publicată în *Curierul judiciar* No. 81-82, p. 659. (N. R.)

Tribunalul deliberând,

Asupra motivului II de casare în cuprinderea următoare:
«Violarea art. 5 al. 3 din Decretul-Lege No. 1420/920 și exces de putere, pentru că admitându-se evacuarea chiriașului în scop de a asigura folosința numai unuia din coproprietarii reclamânți. Legea prevede excepțiunea numai în favoarea celui, care este proprietar și exclusiv, care să poată exercita folosința deplină, în virtutea dreptului sau personal iar nu prin delegație, mandat sau sub ori ce altă formă de consimțământ al celorlalți coproprietari».

Având în vedere că, Comisiunea Arbitrală examinând chestiunea, dacă proprietarul în indiviziune poate beneficia de dreptul acordat prin art. 5 al. 3 proprietarului, stabilește că singura rațiune pentru care nu s'ar putea acorda acest drept proprietarului indiviz ar fi pentru a nu expune pe chiriaș la diferite acțiuni intentate rând pe rând de către fie care din coproprietari și conchide, că aceste acțiuni le au și coproprietarii în indiviziune cu condiție, ca acțiunea să fie intentată de totalitatea coproprietarilor, putându-se astfel cere ocuparea imobilului numai de unul din coproprietari;

Considerând ca prin art. 5 din decretul-lege No. 1420/920 deși enumără între condițiunile cerute să fie îndeplinite de proprietar, — numai în aliniatele 1 și 2 — dreptul de proprietate exclusiv, totuș această condițiune este implicit cerută și în celelalte aliniate, de oare ce este identitate de rațiune juridică, pentru toate cazurile, în proprietatea indiviză, fiecare proprietar are un drept asupra fiecărei părți din obiect și a admite, că un coproprietar indiviz ar avea dreptul să ceară chiriașului comun de a evacua imobilul închiriat pe motiv că s'ar găsi în unul din cazurile art. 5, atunci ar fi să se calce drepturile celorlalți coproprietari și pe de altă parte să se expună chiriașul la pretențiuni separate ale fiecărui coproprietar și admitându-se acțiunea unuia din coproprietari de a evacua pe chiriaș, să se creeze între acest coproprietar și ceilalți coproprietari raporturi și de la chiriaș la proprietar pentru cota parte a fiecăruia cu posibilitate de noi pretențiuni de stabilirea chiriei, de obligațiuni și chiar de evacuare;

Considerând că, s'ar părea că toate aceste consecințe ar fi înlăturate în cazul când acțiunea este intentată de totalitatea coproprietarilor, pentru a fi așa însă, ar trebui ca fie care din ei separat să aibe un drept cuprins în art. 5 din decret-lege, căci nu se poate admite a se folosi de un drept pe care l-ar avea un alt coproprietar în contra chiriașului în folosul căruia este decretată prelungirea contractelor de închiriere — și chiar când s'ar găsi cu toții în asemenea caz, ar mai trebui, ca coproprietarii să locuiască cu toții în comun imobilul evacuat de chiriaș, pentru a se evita creșterea între ei de noi raporturi de la chiriaș la proprietar între coproprietarul, care ar locui imobilul și cel care nelocuindu-l are drept la chiria cotei părți a sa din proprietatea indiviză;

Considerând că, prin hotărârea atacată cu recurs Comisiunea constată, că reclamânții sunt proprietari în indiviziune ai imobilului și că acțiunea este intentată de toți coproprietarii cu scopul însă de a beneficia numai unul din ei de imobilul evacuat și că nu toți dintr'înși îndeplinesc condițiunile cerute de art. 5 al. 3;

Că așa fiind, aceștia nu puteau da mandat unuia dintre coproprietari de a intenta acțiunea de față și de a pretinde un drept pe care nu l'au, față cu principiile arătate mai sus;

Considerând că, față cu aceste principii, admitându-se de către Comisiunea Arbitrală acțiunea unor proprietari indivizi, din cari unii nu se găsesc în ipoteza al. 3 din art. 5 și dispunând evacuarea imobilului de către reurent a comis o violare de lege și un exces de putere;

Pentru aceste motive Tribunalul admite recursul, etc
(ss) A. Cantacuzino; V. Anghelovici.

NOTA. — Art. 5 din decretul-lege din 2 Aprilie cere numai în aliniatul I și II ca proprietarul care cere evacuarea chiriei său, să dovedească dreptul său de proprietate exclusivă, în al. 3, 4, 5, 6 și 7 nu mai cere acest lucru.

Redactarea confuză a decretului-lege a dat naștere la două interpretări ale art. 5: una e care susține, că calitatea de proprietar exclusiv se cere numai celor cari invoacă al. I și II; iar a doua interpretare, că această calitate de proprietar exclusiv este necesară tuturor acelor cari se întemeiază pe art. 5 indiferent de aliniatul pe care-l invoacă.

Acei cari susțin, că calitatea de proprietar exclusiv se cere numai proprietarilor din al. I și II de sub art. 5, se întemeiază pe faptul, că pe dată ce legea nu cere acest lucru în mod expres în celelalte aliniate, și fiind vorba de o lege excepțională, deci de strictă interpretare, înseamnă că legiuitorul n'a voit s'o ceară și deci nu se poate întinde la celelalte aliniate.

Acei cari susțin acest mod de interpretare al art. 5 își găsesc părerea confirmată de Curtea de Apel din București secția IV (dec. civ. 117 din 7 Iunie 1920).

„Având în vedere, că deși este adevărat că din dispozițiunile al. I și II art. 5 ale acestui decret-lege se prevede pentru ca proprietarul să fie în drept să pretindă chiriei său să evacueze imobilul trebuie să dovedească dreptul său de proprietate exclusivă, însă cum sunt în discuție interpretarea legilor excepționale, mai ales excepții de aceste măsuri și cum la asemenarea legi interpretarea lor este de drept strict, și dispozițiunile lor de strictă interpretare, este drept că legiuitorul necerând această condiție, decât pentru cazul din al. II, această cerință din această dispoziție nu poate fi întinsă și pentru cazul prevăzut în al. 6 fără a calca citatul principiu.

„Având în vedere că de altfel aceasta este interpretarea ce urmează a se da, căci dacă legiuitorul ar fi voit ca această cerință de proprietar exclusiv, să fie cerută pentru toate cazurile prevăzute în excepțiunile din al. 1, 2, 3, 4, 5, 6 și 7 prevăzute în textul art. 5, în asemenea caz ar fi fost o dispoziție generală, dar inserând-o numai în excepția al. II, se înțelege că a fost restrânsă la acest caz și că nu a voit a o exige și pentru celelalte excepțiuni, prin urmare nici pentru al. 6.

„Că dar astfel fiind și această obiecțiune fiind nefondată urmează a fi înlăturată“.

Sentința tribunalului Ilfov, s. III c. c. însă, susține contrariul.

Într'adevăr, decretul-lege în art. 5 creiază o serie de proprietari privilegiați pe care i îndrituiește de a cere chiriei lor să evacueze imobilul închiriat.

Un lucru însă e stabilit, că decretul-lege vrea să protejeze „personal“ pe acel proprietar cerându-i în cele 7 aliniate de sub art. 5 o serie de condițiuni pe care personal trebuie să le îndeplinească, pentru a se putea bucura de favoarea ce-i dă legea.

Ori proprietarul indiviz nu poate să se bucure și dispune el singur de imobilul întreg, el nefiind proprietar de cât a unei porțiuni indivize (art. 480 c. c.).

În acest caz proprietarul în indiviziune, îndeplinind cerințele al. 3 de sub art. 5 n'ar putea cere evacuarea chiriei decât din porțiunea sa indiviză, ori, care este porțiunea sa? coproprietarul în indiviziune posedând în comun, fiecare moleculă a proprietății indivize.

În ce calitate dar, să ceară unul din coproprietarii indivizi să locuiască el întregul imobil, când

numai o parte — și aceia nedistinctă — este a lui?

Comisiunea de arbitrii care a judecat în primă instanță litigiul, al cărui recurs a fost judecat de secția III a trib. Ilfov prin sentința de mai sus, a hotărât că, unul din coproprietari îndeplinind cerințele al. III de sub art. 5 iar ceilalți coproprietari asociându-se la acțiunea sa, acesta îndeplinește condițiunile legale și poate cu succes cere evacuarea chiriei său.

După Comisiunea arbitrală ceea ce a făcut pe legiuitor să ceară ca proprietarul, care pretinde evacuarea chiriei său să fie proprietar exclusiv, ar fi fost grija de a nu expune pe chiriei la atâtea acțiuni, câți coproprietari sunt, și pe dată ce toți coproprietarii aderă la acțiunea intentată de către unul dintr'înșii, această dificultate dispăre și nu mai are rațiune de a fi.

Dacă am admite acest raționament s'ar impune în primul rând să examinăm și situația celorlalți coproprietari, spre a vedea dacă îndeplinesc și ei cerințele art. 5, căci altfel, neintrând în prevederile acestui articol, n'ar avea niciun drept să pretindă evacuarea chiriei său pentru a se muta ei în imobil, și neavând acest drept, nu ar putea nici să-l confere unuia din ei, pe baza principiului, că nimeni nu poate transmite altuia mai multe drepturi decât are el însuși.

Coproprietarul indiviz nu poate invoca art. 5 al. III fiindcă nu are posesiunea integrală a imobilului (art. 1846 și 1853 c. civ.), el nu ar putea face cererea decât cu consimțământul celorlalți coproprietari dacă și aceștia ar îndeplini condițiunile cerute de art. 5 al. III din decret.

Să examinăm acum lucrul sub acest aspect.

Din citirea art. 5 din decret și a aliniatelor de sub acest articol reiese clar ca legiuitorul vrea să favorizeze pe anumiți proprietari cari îndeplinesc anumite condițiuni și că această favoare este *intuitu personae*.

Ori în ipoteza în care ne am pus mai sus și pe care a învederat-o în parte și comisia de arbitrii, coproprietarul indiviz, care cere evacuarea chiriei său cu asentimentul și concursul celorlalți coproprietari pentru a se muta el în întregul imobil, va ocupa o parte a imobilului în calitate de proprietar iar restul va ocupa în calitate de chirie al coproprietarilor (art. 1411 c. civ.) urmând să le plătească chirie pentru porțiunea lor pe care o ocupa dânsul, căci e cert că raporturile dintre coproprietarul indiviz, care se va muta în casă față la de coproprietari săi, vor fi acelea dela proprietar chiriei.

Astfel fiind, interpretarea în acest sens a art. 5 al. III și urm. ar fi absurdă, căci s'ar atribui legiuitorului intențiunea de a evacua un chiriei pentru a pune un alt chiriei în locul lui.

Pentru a fi în spiritul art. 5, foarte bine a raționat tribunalul Ilfov s. III susținând, că pe lângă faptul că toți coproprietarii trebuie să îndeplinească cerințele art. 5 al. III (raționamentul este același pentru al. 3, 4, 5, 6, și 7), toți să poartă o acțiune comună și să locuiască apoi apartamentul evacuat în de comun. Numai în acest caz coproprietarii indivizi s'ar putea prevala de art. 5 al. III.

Acestea sunt motivele pe cari se întemeiază trib. Ilfov s. III susținând teza contrarie a C. Apel s. IV.

Și iată cum din lipsa de claritate și precizie a decretului-lege din 2 Aprilie 1920 se pot da aceluiași text de lege două interpretări diametral opuse și totuși egal de întemeiate.

LEOPOLD STERN
Avocat